

Geboortemaand-effect hangt samen met verschil in opvatting over prestatie-bepalende factoren

In de sport is het geboortemaand-effect een regelmatig voorkomend verschijnsel. In een overzicht hiervan wordt door Van Rossum en De Vries (1998) vastgesteld dat in de hoogste competitie in Noord-Amerika (basketbal, ijshockey, honkbal) een overmaat aan spelers voorkomt die geboren zijn in de maanden direct volgend op de peildatum die in de betreffende sport in de jeugd-indeling is toegepast. Het geboortemaand-effect is dan ook vastgesteld bij de volgende competities: 'National Basketball League' (NBA), 'National Hockey League' (NHL), 'Major League Baseball'. Maar ook in de z.g. 'Little League' in het Amerikaanse honkbal werd het effect aangetroffen, evenals bij het WK-voetbal (zowel bij de onder-20 als de onder-17). Verder werd het geboortemaand-effect vastgesteld bij de hoogste professionele voetbal-competitie in Nederland, België en Duitsland, en bij voorbeeld ook bij jeugdige Nederlandse tennisspelers en -speelsters.

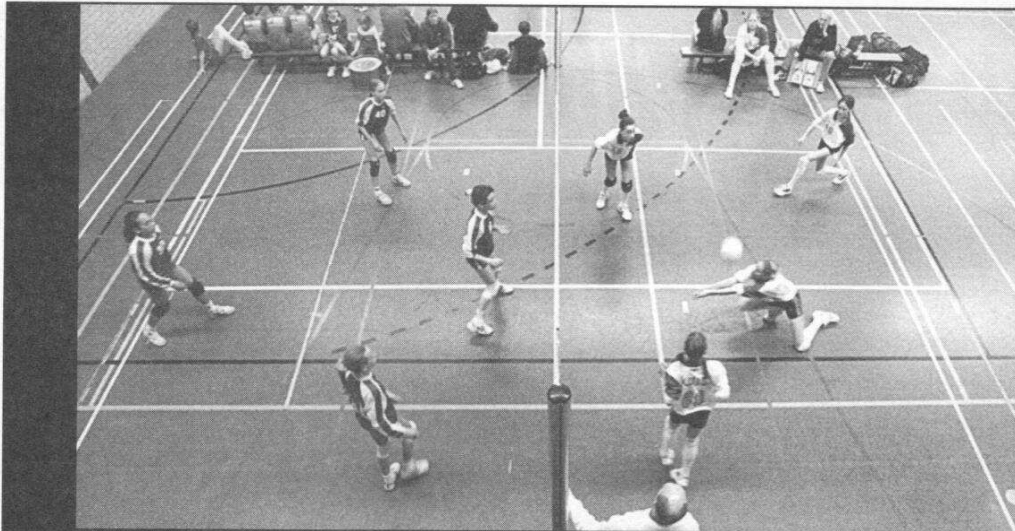
JACQUES VAN ROSSUM
EN
HANNO VAN DER LOO

Toen echter in een onderzoek bij degenen die in een periode van 10 jaar de selectie hebben gehaald voor het Nederlandse (veld-) hockeyteam geen geboortemaand-effect werd geconstateerd (Van Rossum & De Vries, 1995), was dit reden tot nadenken over de achtergrond bij het effect. De gedachte dat een dergelijk effect zich *niet* voordoet bij takken van sport waarin de technische vaardigheid een centrale rol speelt en met name *wel* bij takken van sport waarin de fysieke component van wezenlijk belang is, heeft tot onderzoek bij volleybal en tafeltennis geleid.

Uit onderzoek onder trainer/coaches was ons bekend dat beide takken van sport opgevat moeten worden als 'technische' sporten (Van Rossum, 1992; Van Rossum 1994). De verwachting was dan ook dat onder degenen die deelnemen aan het hoogste competitieniveau bij deze beide sporten geen geboortemaand-effect zou worden aangetroffen. Na de betreffende gegevens bij de betreffende sportbonden te hebben verzameld (en die te hebben geschoond van alle sporters die hun sportopleiding niet in Nederland hebben genoten) bleek de verwachting uit te komen: er waren geen statistisch significante verschillen in het geboorte-aantal voor de verschillende maanden, en evenmin voor de vier kwartalen, met de peildatum (1 januari) als het begin van het eerste kwartaal.

Zoals Brinkman aangeeft in zijn bijdrage over het geboortemaand-effect, is in het onderzoek onder jeugdige volleyballers een dergelijk effect geconstateerd (Van der Loo & Van Rossum, 1998). De vraag is dan natuurlijk: hoe zijn de resultaten van beide onderzoeken met elkaar te rijmen?

Onze verklaring voor het niet vinden van een geboortemaand-effect bij eredivisiespelers en wél bij (jeugdige) B-steunpunt-geselecteerden heeft te maken met veranderingen in de sportsuccesbepalende factoren in het volleybal. De eredivisiespelers van het seizoen 1995-1996 zijn opgeleid in een andere tijdsperiode (de meesten bleken te zijn geboren tussen 1966 en 1977, en dus opgeleid voorafgaand aan de jaren '90) dan de nog in opleiding zijnde groep van B-geselecteerden van het seizoen 1997-1998.

Indien de prestaties op latere leeftijd met name een sterk verband zouden vertonen met de fysieke kenmerken van de jeugdige sporter op dit moment, lijkt een geboortemaand-effect onvermijdelijk.

Onze verwachting, tevens verklaring voor het gevonden verschil, is dat er heden-ten-dage in het volleybal een veel sterkere nadruk ligt op de fysieke componenten dan destijds het geval was. Met andere woorden, het gevonden verschil betreffende het geboortemaand-effect zou heel goed samen kunnen hangen met een nadrukkelijk verschil in opvatting over prestatie bepalende factoren.

Eenzelfde verklaring werd gegeven voor de verschillen in het betaalde voetbal tussen landen als Engeland en Italië, waar resp. wel en geen geboortemaand-effect werd gevonden bij de spelers op het hoogste competitieniveau (zie Van Rossum & De Vries, 1998).

Het geboortemaand-effect zou dan ook opgevat kunnen worden als een indicatie voor de elementen die centraal staan in de selectie-procedure bij jeugdige sporters. Deze verklaring 'spoort' op een bepaalde manier uitstekend met de opvatting die Brinkman weergeeft in zijn artikel: naarmate de selectie-procedure geobjectieverder plaatsvindt, zal het geboortemaand-effect zich minder voordoen. Overigens natuurlijk wel onder de veronderstelling dat de fysieke component niet tot de uitdrukkelijke voorwaarden wordt gerekend voor volleybalprestaties. Indien de prestaties op latere leeftijd met name een sterk verband zouden vertonen met de fysieke kenmerken van de jeugdige sporter op dit moment, lijkt een geboortemaand-effect onvermijdelijk.

Als wordt uitgegaan van een omvangrijker scala aan prestatie-bepalende factoren (en als dergelijke factoren niet altijd direct te voorspellen zijn op jeugdige leeftijd) zou het constateren van een geboortemaand-effect een signaal moeten zijn om de selectie-criteria van jeugdige sporters nog eens goed tegen het licht te houden!

Literatuur

- H. van der Loo & J.H.A. van Rossum;
Later geboren, eerder afgeserveerd.
Woerden/Arnhem: NeVoBo/NOC*NSF (1998),
(niet gepubliceerd onderzoeksrapport).
- J.H.A. van Rossum & M.M. de Vries;
Talentontwikkeling: Kun je ongelukkig geboren zijn
in de sport?
Geneeskunde en Sport (1998), 31 (6), 188-192.
- J.H.A. van Rossum & M.M. de Vries;
In welke maand worden tophockeyers geboren?
Hockey, 8 (nr. 29, september 1995), 12-16.
- J.H.A. van Rossum;
Op weg...: Talentontwikkeling in de sport,
Volley Techno, (nr. 3; herfst 1994), 8-13.
- J.H.A. van Rossum;
Topsport in Nederland: Een onderzoek naar
loopbaan en kenmerken van sporters in vier
Olympische sporten.
Arnhem: Nederlandse Sport Federatie (1992).